



SZÖVEG –
SZÖNYI LÍDIA, ÉGER CSABA pszichológusok

SOROZAT –
EGY TÖRTÉNET, SOK KÉRDÉS

A CSENDES LÁNY

Csendességbe zárva elpusztul a lélek, miközben a kiüresedő test hibátlansága elaltatja a figyelmet. A bántalmazás nem mindig látható, de sosem múlik el nyom nélkül. Vajon mi teszi lehetővé, hogy a csendből előbújhasson a szeretetre vágyó fájdalom?

◆ A TÖRTÉNET

A csendes lány egyszerű, mély és elgondolkodtató film. Nem fordulatos cselekményével vagy drámai eseményekkel igyekszik a nézőit lebilincselni, sokkal inkább azokra a hét-köznapi pillanatokra összpontosít, amelyeken keresztül érthetővé válnak a szereplők tettei, mozgatórugói és érzelmei. A film varázsa is a csendben rejlik. A szereplők belső világát és kapcsolatait elsősorban nem párbeszédekből, hanem pillantásokból, apró gesztusokból és tettekből, vagy éppen azok némán is ordító hiányából ismerjük meg. Az érzelmeket elhanyagoló vagy azokat megtartó kapcsolatok ábrázolása a csendben megbújó apró részletekben rejlik, így nehéz szavakkal beszélni a filmről.

Maga a történet is néhány egyszerű mondatban összefoglalható. Cáit (*Catherine Clinch*), a kisiskolás lány népes családjában magányosan nő fel. Az édesapja alkoholist, az anyukáját pedig túlságosan leterhelik a kisgyermek körüli teendők, így rá már kevés figyelem jut. Mintha láthatatlan volna azokban a rendszerekben, ahova tartozik, nemcsak a szüleihez, hanem a testvéreihez, illetve az iskolai társaihoz sem tud kapcsolódni. A megtartó, szeretetteli kapcsolatok és a biztonság hiánya fokozott sebezhetőségben jelenik meg: visszahúzódásában, szociális szorongásában, kapcsolódási nehézségeiben, illetve abban, hogy nagyocskaként is még mindig bepisil. A nyár beköszöntével a család úgy dönt, hogy elküldik otthonról, hogy egy éhes szájjal kevesebbet kelljen etetniük. Cáit távoli rokonokhoz kerül. Szép lassan kiderül, hogy az idős házaspár is tragikusan fájdalmas titokkal él. Mégis a velük töltött idő lesz az első olyan kapcsolódás a lány életében, amelyben megtapasztalja a szeretet, a megértés és az együttérzés erejét. Hogyan hat ez a lelki fájdalmak gyógyulására?



A LÁTHATATLAN FÁJDALMAK NÉMA KIÁLTÁSA

Ugyan Cáit életét csak egy rövid időszak erejéig kísérjük, de benyomásokat szerezhethünk arról, hogy milyen a családja körében, az iskolában, és milyen lesz későbbi közösségeiben. Simulékony, teljesítményével nem emelkedik ki az átlagból, a perifériára szorul, de különösebb kihívást nem okoz a róla „gondoskodó” tanároknak, felnőtteknek. Később a leendő párkapcsolatában valószínűleg hasonló arcát mutatja majd, a baráti körében, ha lesz neki, inkább másokat követ majd, mint irányt mutat, tehát alpműködés módja felnőttkorában is kísérni fogja. Cáit többségében társadalmilag elvárt viselkedést tanul odahaza. Van itt egyáltalán probléma?

... a digitális tér nem tudja megadni a személyes együttlétet. A test valóságán keresztül is fontos éreznünk a gondoskodást, a törődést és a szeretetet.



Vajon mi, amikor találkozunk a környezetünkben egy hozzá hasonló emberrel, képesek vagyunk-e felismerni, hogy a társadalmilag elvárt viselkedést mutató embertársunk milyen súlyos árat fizet azért, hogy így működjön? Szembesülésünk nehéz helyzetével akkor kezdődik, amikor agresszív vagy deviáns viselkedéssel találkozunk. Ekkor (remélhetőleg) kapcsolati minőségtől függően, igyekszünk segíteni a bántalmazott áldozaton. Természetesen helyénvaló, ha mindent megteszünk annak érdekében, hogy az áldozat védelmet kapjon, és a bántás véget érjen. De tudnunk kell azt is, hogy a bántalmazás nem csak ütésekkel vagy szavakkal teheti pokollá az életet, az érzelmi és/vagy testi elhanyagolás, a hiányzó szeretet, a magány, a kiszolgáltatottság, az érzelmi sivárság is éppannyi kárt okoz. Mindkét esetben az egészséges fejlődés forog kockán. Akit bántalmaznak, azt éli meg, hogy ő értéktelen, s mivel a kapcsolatok kiszámíthatatlanok körülötte, a túlélés érdekében alá kell rendelődnie, a saját szükségleteit pedig nem elégítheti ki. Ez a szemlélet később gátolni fogja őt az egészséges emberi viszonyok kialakításában. Így tehát fontos leszögezni, hogy az érzelmi és/vagy testi elhanyagolás is káros, mi több, megnehezíti a gyógyulás útját azért, hogy a megélt traumáit megkérdőjelezi.

MEGFORDÍTOTT HOMOKÓRA

Cáit rokonai körében szeretetet és odafigyelést kap, ez számára a túlélést jelenti. Lassacskán érezni kezdi saját szükségleteit, és egyre bátrabbá válik ahhoz, hogy azoknak hangot is adjon. Kivirágzik, mint egy növény a napfényben. Az, aki képes odafordulással, elfogadó szeretettel, nyitottsággal a másik felé fordulni, azt üzeni neki, hogy értékes. Igaz, érdemes kitartónak lenni bármely oldalon álljunk is. A gyermekek tapasztalatainak összessége hasonlít a homokórában lévő homokszemekhez.

Ha két-három évig egy gyermeknek hiány vagy bántás volt az alapélménye, és valaki egyszer csak szeretni kezdi és megértést tanúsít iránta, akkor ez a homokóra megfordul. De az addig lepergett homoknak ugyanannyi idő kell visszaperenni is. Felnőttként bizonyos értelemben csökkenthetjük az időt azzal, ha önismereti munkát végzünk, és törekszünk megérteni az életünket alakító folyamatokat és eseményeket, de így is igaz: a változáshoz idő kell.

„MERT MINDEN ATOM, MELY ENYÉM, ÉPPÚGY A TIÉD IS.” (WALT WHITMAN)

Bruce D. Perry, a traumakutatás egyik legjelentősebb szakembere szerint „minden tragédiában az emberi kapcsolatok szétzilálódása okozza a legnagyobb traumát”. Amikor egy gyermeket a családjában bántalmaznak vagy elhanyagolnak, akkor éppen azokban a kapcsolatokban veszíti el a bizalmát, amelyekben a szeretetet, a gondoskodást, a törődést kellett volna megtapasztalnia. Nincs az a tudomány, bölcsesség vagy gyógyszer, amely ezekből a traumákból gyógyulást jelentene. Pál apostol szavaival: „Legyen bár prófétáló tehetségem, ismerjem az összes titkokat és minden tudományt, legyen akkora hitem, hogy hegyeket mozgassak, ha szeretet nincs bennem, mit sem érek.” A felépülés kulcsa, ha szeretettel, támogató, türelmes és hosszú távú, tartós kapcsolatok veszik körbe a gyermeket, ahol szeretetben elviselik és elhordozzák mindazokat a gyengeségeket, hiányokat és viselkedéseket amelyek a lelki fájdalmaiból fakadnak. Perry, aki számtalan traumatizált gyermek gyógyulását kísérte, úgy látja: „minden, ami növeli a gyermek emberi kapcsolatainak számát és javítja a kapcsolatok minőségét, az gyógyít”.

„A szüleim számára mindig is nagyon fontos volt az ilyenfajta társadalmi felelősségvállalás, amelynek részeként többször is megesett, hogy állami gondoskodásban felnevelkedett, hányatott sorsú fiatalok csöppentek hosszabb-rövidebb időre az otthonunkba, ahol már egyébként is tíz gyermek nevelkedett. Ezek a fiatalok mélyen sebzettek voltak, az emberi viszonyaikból sok minden hiányzott, gyakran úgy viselkedtek, mint a kisgyermekek. A családjunk korántsem hibátlan, de sok melegséget és türelmet tud adni, a lehetséges kapcsolatok számából adódóan pedig jelenlétet, odafordulást és törődést is, így az itt szerzett tapasztalatok láthatóan enyhítették a fiatalok lelki fájdalmait.” Szőnyi Lídia



PÉNZMŰZEUM
Magyar Pénzműzeum és Látogatóközpont

Érdeemes tehát felismernünk, hogy társadalmi szempontból is felelősek vagyunk egymásért és a következő nemzedékért. A nevelés ugyanis nem magánügy. Nem csupán az anyára és az apára, azaz a hagyományos családra tartozik. A mai társadalom viszont azt igyekszik elhittetni velünk, hogy elkülönült egyének vagyunk, akiknek a lelki egészsége csupán saját elhatározásuktól és az ebbe fektetett belső munkájuktól függ. Az emberi evolúció során azonban ezzel ellentétben azt tanultuk meg, hogy a túlélés lehetetlen anélkül, hogy ne működneknék együtt egymással. Az elmúlt évszázadokhoz képest, soha nem voltunk még olyan magányosak, mint most. A felnőink nagycsaládokban éltek, ennek megvolt ugyan az ára, de a nagycsalád óriási támogatást jelentett a gyermekek felnevelésében. A gyermek lelki fejlődése, a gondoskodás róla nem egy szülőpár vállán nyugodott, hanem egy közösségen. Ha az anya valami miatt nem volt érzelmileg elérhető, még ott volt egy nagymama, egy nagynéni, egy idősebb unokatestvér vagy egy testvér, akivel meg lehetett élni a bensőséges, érzelmi kapcsolódást.

Az ember biológiailag társas lény, azaz a kapcsolataink szövetében létezünk, ennek a szövetnek a minősége nagyban meghatározza a jóllétünket. Fontos, hogy olyan hiteles, őszinte, támogató emberi viszonyaink legyenek, amelyekben azt érezhetjük, hogy szeretnek minket, amelyekben segítjük egymást, illetve visszajelzéseket adunk és kapunk. A kapcsolataink minősége nem csak egyéni felelősség. Fontos, hogy elkezdjünk egy olyan társadalmat építeni, amelyben azt, hogy mennyire vagyunk értékesek, nem csupán a teljesítményünk sikerében mérjük. Az iskola célja nem pusztán a tudásanyag átadása, hanem az is, hogy ott olyan biztonságot adó kisközösségek jöjjenek létre, ahol a diákok figyelnek egymásra, a másikkal empatikusan és tiszteletteljesen bánnak, és önmaguk lehetnek. A kisközösségek ereje nélkülözhetetlen a lelki jóllétünk szempontjából, így nagy szükségünk van olyan támogató közegre, amelyben különböző kihívásainkban, nehézségeinkben és szerepeinkben meghallgatnak és megértenek bennünket, ahol támaszt nyújtanak nekünk. Vonzó lehetőségnek tűnik, hogy az online világból pótoljuk mindezt, de a digitális tér nem tudja megadni a személyes együttlétet. A test valóságán keresztül is fontos éreznünk a gondoskodást, a törődést és a szeretetet. Mi, felnőttek is szomjazunk erre, de különösen fontos ez a gyermekeknek, akiknek – Cáith példájához hasonlóan – a túlélésükhöz szükséges ez a mindennapos csendes, gondoskodással teli és tevékeny figyelem. ♦

Tavaszi zsongás a PÉNZMŰZEUMBAN!

Új robotok, megújuló időszaki kiállítás, robotika foglalkozás, élményfestés, éremrestaurálási műhelymunka a Pénzmúzeum tavaszi kínálatában!

NYITVATARTÁS

HÉTFŐ	8:00 – 17:00
KEDD	ZÁRVA
SZERDA	8:00 – 17:00
CSÜTÖRTÖK	8:00 – 18:00
PÉNTEK	8:00 – 17:00
SZOMBAT	10:00 – 18:00
VASÁRNAP	10:00 – 18:00



A múzeumi élmény után pihenj meg nálunk! Az aulánkban lévő, illetve a Pénzmúzeum Panoráma Teraszon nyílt magaslati kávézóna megújult kínálattal vár!



A BELÉPÉS INGYENES!

 penzmuzeum.hu

 1122 Budapest, Krisztina krt. 6.



SZÖVEG –
ORSOLICS ZÉNÓ család-rendszer terapeuta

SOROZAT –
FÜGGÉSBEN

A rovat támogatója a  Média a
Csaláért
Alapítvány

A drogok forradalma

Illusztráció: Balassa Nikoletta

Az olcsó kábítószeres különböző fantázianevekkel 2008 táján jelentek meg először Magyarországon. A dizájnerdrogok, más néven új típusú pszichoaktív szerek azóta jócskán elterjedtek, manapság négy-öt száz fajtájuk lehet, és ez a szám sajnos folyamatosan növekszik.

◆ A rendőrségnek nincs könnyű dolga velük, mivel csak későn kerülnek tiltólistára. Amikor elkoboznak egy új típusú szert, akkor az a rendőrség laborjába kerül, majd néhány hét is eltelik, amíg kábítószernek minősítik. Így legálisan terjeszthető mindaddig, amíg meg nem jelenik a tiltott szerek listáján. Azonban mire ez a procedúra lezajlik, addigra a szert általában le is veszik a „piacról”, helyette viszont két vagy három másik kerül forgalomba.

MITŐL DIZÁJNER?

A dizájner szó hallatán könnyen a divat világa juthat eszünkbe, és valóban, a korábbi hagyományos kábítószeresekhez képest, az új típusú kábítószeres divatforradalmával állunk szemben. Ezeket a drogokat főként hagyományos illegális szerek hatóanyagainak kémiai megváltoztatásával hozzák létre. Noha hatásukban hasonlítanak illegális „rokonaikhoz”, kémiai összetételük más, ezért az adott pillanatban, amikor felbukkannak, használatuk nem számít törvénybe ütközőnek.

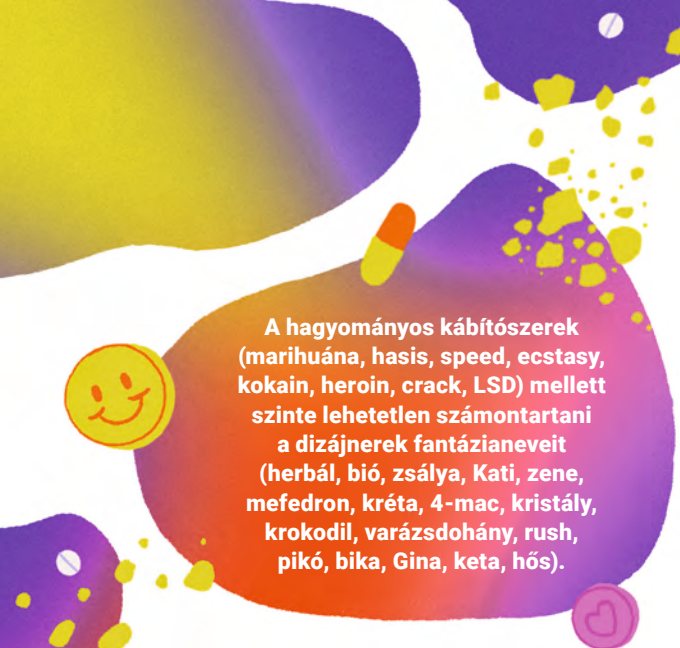
Az ország szinte bármely pontján hozzájuk lehet férni. Alacsony áruk miatt főként a szegényebbek, a társadalom periferiáján élők használják. Gyorsan kerülnek ki a piacra, gyorsan változnak, s mivel megfizethetők, sok esetben a tizennegyedik életévüket még be sem töltött gyermekek is könnyen hozzájutnak. Legnagyobb veszélyük, hogy teljesen kiszámíthatatlanok. Annyira gyorsan módosulnak, hogy van, amelyik nevet sem kap. A hagyományos kábítószereseknél is előfordul, hogy egy-egy adag más minőségű, a dizájnerdrogokat azonban eleve a változtatás kényszere hozza létre.

Gyakran az új szer jóval erősebb hatást vált ki, mint az a hatóanyag, amelyikből készítették. A leggyengébbnek tíz-húsz percig tart a hatása, a legerősebb akár tizenkét órán át tartó bódult állapotot is okozhat.

Ugyanakkor nem mindenki tapasztalja meg a várvárt kellemes megkönnyebbülést. Van, aki azt érzi, hogy bogarak másznak a bőre alatt, ezért meg akar szabadulni a ruháitól, örület és rémület lehet úrrá rajta. Jellemző az önkontroll elvesztése is, ilyenkor a használó teljesen elhagyja magát, nem törődik a környezetével. Az ilyen állapotban lévő embereket szokás a fiatalok körében zombiknak is nevezni. Viselkedésük teljesen kiszámíthatatlanná válik, legtöbbször agresszívek, és veszélyesek önmagukra és a környezetükre.

A dizájnerdrogok közül a legismertebbek a szintetikus kannabinoidok, amelyeket a marihuána hatóanyaga, a THC módosításával hoztak létre. Ezek a szerek általában fehér por formájában kaphatók, amit acetonban oldanak fel, majd a folyadékot általában dohányra csepegtetik, lefűjják valamilyen vegyszerrel, hogy a hatása még erősebb legyen, és hagyják megszáradni. A kiszáradást követően cigarettába tekerik.

A dizájnerdrogok másik csoportja a legális vegyszerek „összekutyulásával” jön létre. Ezek lehetnek por alakúak vagy cseppfolyósak. Alapanyaguk lehet: permetszer, körömlakk, patkányméreg, egyéb mérgek, tisztítószeresek, festékmarok. Szintén nagymértékben rontják a fizikai és a mentális állapotot, képességet. Használatuk pusztán néhány hét vagy hónap alatt több kárt okoz, mint a heroin egy-két évtized alatt. Általában az, aki árulja, sem tudja, pontosan, hogy mit tartalmaz az anyag. Ez is az oka annak, hogy nagy arányban kerülnek kórházba azok, akik dizájnerdrogot fogyasztanak, és több közöttük a halálos áldozat. Egy szerhasználónak bármilyen droghoz nyúl is, mindig számolnia kell bizonyos kockázattal a szer minőségét és tartalmát illetően. A dizájneres esetében ez a kockázat sokszoros.



A hagyományos kábítószer (marihuána, hasis, speed, ecstasy, kokain, heroin, crack, LSD) mellett szinte lehetetlen számontartani a dizájnerek fantáziáit (herbál, bió, zsálya, Kati, zene, mefedron, kréta, 4-mac, kristály, krokodil, varázsdohány, rush, pikó, bika, Gina, keta, hős).

GYORS LEÉPÜLÉS

A dizájn drogok használói gyorsan leépülnek. Elsősorban a veséjük, a májuk és a szívük károsodhat. Ha a szert az orron keresztül szívják fel, akkor többnyire az orrsövényük gyullad be, ha szájon keresztül szívják el, akkor a légzőszerveik. Az idegrendszeri tünetek, főként többszöri mérgezés után a következők: zavarodottság, emlékezetkiesés, memóriaromlás, paranoia, értelmi fogyatékoság és különböző személyiségzavarok.

Amikor egy függő nem tud hozzájutni a szerhez, elvonási tünetei lesznek: fizikai fájdalmak, verejtékezés, viselkedés, kontrollálatlan viselkedés, sóvárgás, agresszió. Az, aki megéli ezt az állapotot, gyakran nem riad vissza a bűncselekményektől sem, hogy megszerezhesse az újabb adagot. Kifordul önmagából, és olyasmit is megtesz, amit előtte soha nem tett volna. Az elvonási tünetek miatt is nehéz leszokni a drogról.

„UTCAI HARC”

Alacsony árú miatt a dizájn drogokhoz a marginalizálódott, leszakadt társadalmi rétegek nyúlnak elsősorban. Használóik jellemzően nagyvárosok gettóiban, lakótelepeken vagy egy falu elszegényedett környékén élnek (kaldónak), a szer gyakori „örömforrás” a romanegyedekben.

A szintetikus szerek a harmadik, a legális szerekből létrehozott anyagok az ötödik leggyakrabban használt kábítószer ma Magyarországon. A kilenc-tizenkét éves korosztálytól a negyvenesekig sokan fogyasztják. Az utóbbi években az idősebb korosztály körében is elterjedni látszik, és sok helyen már felváltotta a szőlőt alig látott, pancsolt kannás bort is. A teljesen reményvesztett, sok esetben elmagányosodott, kilátástalan helyzetben

élő emberek így még olcsóbban jutnak kábulathoz, amelyben elfeledhetik gondjaikat, és nem kell szembesülniük a fájdalmaikkal. A fiatal szerhasználók között (tizenkét-huszonkét évesek) jellemző a család teljes vagy részleges hiánya, a többgenerációs szegénység, a munkanélküliség és a családi problémák, a sokszoros traumák. Sok esetben egy szerhasználó gyermek szülei is függők, így szinte esélytelen a gyermek saját belátása és felépülése.

Országosan a fiatal felnőttek (tizenhat-harminc-négy évesek) körében 4,2 százalék fogyaszt szintetikus kábítószerrel, elsősorban szintetikus kannabinoidokat, a dizájn stimulánsok fogyasztása pedig 2,7 százalék ebben a korosztályban. Vannak azonban olyan települések, ahol a lakosság huszonöt-harminc százaléka fogyaszt új típusú szert. A helyzetet súlyosbíthatja az iskolai dropprevenció hiánya és a segítségkérés korlátozott lehetőségei. Mi, segítő szakemberek nem tudjuk elégszer hangsúlyozni, hogy a prevenció tevékenység nem „tűzoltás”, tehát a megelőzés azt jelenti, hogy még nincs baj, és a cél az, hogy ne is legyen.

Sokan nehezen fogadják el a tényt, hogy a drog nem kíméli az elitiskolák tanulóit sem. A serdülők kíváncsisága és kockázatkereső magatartása így vagy úgy, de utat tör ott is. A cigaretta, az Elf Bár és az egyéb elektromos cigaretták vagy a snüssz (apróra őrölt dohánytermék) már most is ott vannak, de ezért nem az iskola a hibás. A serdülők kíváncsiak, és az internet segítségével a közösségi médiában villámgyorsan tájékozódnak. A tudatosság ezen a téren rendkívül alacsony a fiatalok körében, és az esetek nagy többségében belesodródnak az első drog-élménybe, legtöbbször csoportnyomásra. Ami még nagyon lényeges, hogy az, aki már fogyasztó, annak már ellátásra és nem megelőzésre van szüksége.

A szociális ellátórendszer sokat fejlődött az elmúlt tíz évben. Diplomás segítő, mentálhigiénés szakemberek sokat tesznek a kezelés és az ellátás területén szerte az országban drogambulanciákon, szenvedélybeteg közösségi ellátóiban. Ugyanakkor a szociális szférában dolgozóknak nagyobb figyelemre, tiszteletre, több megbecsülésre volna szükségük. Hiszen ők azok, akik a segítségre szoruló embert nézik abban, akitől más már lemondóan vagy ítélkezve elfordul. Ők azok, akik gyakran az utcát járva érik el a szerhasználókat, és folyamatos harcot vívnak azért, hogy ezek az emberek életben maradjanak, illetve meggyógyuljanak, miközben a drogok terjedése sajnos olyan folyamatnak látszik, amely megállíthatatlan. ♦



SZÖVEG –
ACZÉL PETRA nyelvész, kommunikációkutató

SOROZAT –
KÖZVILÁGÍTÁS

Virágom, virágom

A szépasszonyok izgatottan veszik birtokba a napos sziget luxusbungalóit. Várnak, láthatóan ez a dolguk. Várják azt a csapat férfit, akik majd több héten át küzdenek a kegyeikért. Mindezt persze száz kamera veszi, és mi, nézők – legyünk akár csúfolódó hangulatban – kíváncsian lessük, ki mire lesz képes a szerelem újabb arénájában.

◆ Annál is inkább, mert a műsor címe az: *Milf Manor* vagyis *Szexi Anyukák Udvarháza* (a milf szónak igen tapintatos fordítása az, hogy *szexi*, hiszen ez egy betűszó, ami annyit tesz: *anya, akivel szívesen...szexelnék*). A várakozást fess fiatal emberek érkezése tetőzi: egymással szemben állnak most már a romantikára szerződött felek a tengerparton. Egyik oldalon a negyvenes nők, másikon a húszas férfiak. És ekkor durran, aminek durrannia kell: mert hogy az asszonyok saját fiaikkal néznek szembe. A műsor ugyanis azt a csavart tette bele a formátumba, hogy idősebb nők egy szigeten nemcsak, hogy a saját fiuk korosztályával keverednek testi-lelki (v)iszonyba, hanem mindezt a fiuk társaságában teszik. Akik így végignézhetik, miként udvarol kortársuk édesanyjuknak... Van a nők között olyan, aki a döbbenettől elsírja magát. De a háttérszerződés minden eskünél jobban köti, így végigjártassa ezt az egészségesnek jóindulattal sem nevezhető sorozatot. A 2023-ban sugárzott *Milf Manor* csak egyike volt az utóbbi idők médiavetélkedőinek. Ezt éppen Amerikában vetítették, egy másikat, amelyben egyik csoport a másikat tette megálazott szolgáljává pedig Nagy Britanniában. Persze, ha a vetélkedőiparba jobban belenézünk, ezek az emberi ösztönösséget, konformitást és megalázhatóságot gátlástalanul kihasználó műsorok már nem kivételesek. Olyan realitryról is tudunk, ahol egy, a biológiai szüleit nem ismerő örökbefogadottnak kellett több apajelöltből kiválasztania a genetikai sajátot, és ha ez nem sikerült, akkor nagy nyeresémet bukott, úgy, hogy a tévesen választott apa kaphatta a pénzt. Olyat pedig mi, magyarok is nézhettünk, amelyben celebritások válhatnak kiszolgáltatott ösztönlénnyé egy farmon vagy dzsungelben.

Hogy átalakult a médiavetélkedő műfaja! – sóhajt-hatunk fel. Hol vannak már a műveltséggel felvértezett hétköznapi játékosok, akik nem a legutóbbi amerikai sikerfilm színészeinek nevével, hanem mondjuk egy diszsertációnak is beillő, az ókori egyiptomi temetkezési szokásokat taglaló szóbeli elemzéssel nyertek falidísz vagy hangszórót! Hol vannak már a gyorsan kapcsoló mindent tudók, akiket nézve nem rajtuk, hanem magunkon voltunk kénytelenek röhögni: hogy mennyire nem tudunk hozzájuk képest semmit. Akik nemcsak Madách nevét, hanem a műveit is ki tudták olvasni. Eltűnni látszanak az agyat próbára tevő versenyek, és helyükön, egyre terjeszkedve, sokasodnak az emberrel kísérletezők. A tudás helyébe az érzelmek, a szellem helyébe a mellek, a felkészültség helyébe a vágyak és vonzalmak, a nyereség helyébe pedig a megaláztatás lép.

És mi, nézők, szinte észrevétlenül válhatunk az empátia hiányára épülő játszmák mohó fogyasztóivá. Nézzük, amint emberek önmaguknál kevesebbé válnak, és a nézéssel önmagunknál kevesebbé válunk mi is. Kikapcsolódunk... az emberségből. Mondják, van olyan tudás, amely nem többé, hanem kevesebbé tesz. Az újfajta vetélkedők ilyesféle tanítást nyújtanak.

Vagy ne legyünk ennyire sznobok? Mint az az ismerősöm, aki – mikor kérdeztem, nézi-e az egyik hangoskodó celeb reality-műsorát, rávágta, hogy nem, majd amikor idéztem a sztoriból kijavított, hogy az nem is úgy volt...?!.. Most, hogy a tavaszi szél már vizet áraszt, talán nem árt újra elgondolkodni azon, hogy amint a szerelemnek és vetélkedésnek, úgy a választásainknak és döntéseinknek is lehet méltósága. ◆



SZÖVEG –
SZÁM KATI

Don Bosco álma a Kiscelli utcában

Fővárosiként is mindannyiunknak vannak – ha más nem, regény- vagy filmbeli – élményeink arról, milyen egy családi helyi közösséghez tartozni. Egy utcányi vagy falunyi ember alkotta csoport részének lenni, otthonosan mozogni az ismerős arcok között. Persze, legtöbbször nem véletlenül élünk városban, emiatt az igazi az lenne, ha ez a bizonyos falu benne lenne a város vérkeringésben, kiszolgáltatná a „városias” kényelmünket is, és még jobb lenne, ha igazi lelki közösség is volna. Mint például a Kiscelli utca és Bécsi út határolta kis szigeten, amelynek egyik központja az Óbudai Don Bosco Oratórium és Közösségi Ház.

◆ FALU A VÁROSBAN

A „szigeten”, a közösségi ház mellett – akár egy kis falu főterén – templom, kollégium, rendház, udvar sportpályákkal és játszótérrel, sőt, még egy cukrászda is áll. (Utóbbi kettő életmentő a vasárnapi miséről vagy a hétköznapi délutáni hittanról kiáramló aprónépnek.) Az Óbudai Don Bosco Oratórium és Közösségi Ház a szalézi rend lelkeségére épül, ezért fontos feladata a fiatalok, különösen a rászorulóknak nevelése és evangelizálása. Ugyanakkor mindenkinek tartalmaz kulturális és sportprogramokat kínál, és emellett különleges helyszínt külső szervezésű családi, baráti, céges összejövetelekhez. Az oratórium régi, szinte romos épülete helyén 2022-ben adták át az új házat, amely a budai hegyek családi házai, a lakótelep, a szőlősödő régi épületek és a gombamód szaporodó új építésű luxustársasházak határára áll, és azok egymástól távolodó lakóit hívja össze tágas, modern, barátságos tereibe.

A FIATALOK OTTHONA

A rászoruló gyermekek és fiatalok megtalálása és meghívása mindig is a szalézi hivatás legfontosabb eleme volt, felismerve, hogy nemcsak anyagi értelemben

szerveznek hiányt a gyermekek, hanem érzelmi, mentális és építő, fejlesztő közösségi tapasztalatokban is. Az oratórium mint a szalézi intézmények szíve-lelke, itt is minden iskolás gyermeket vár keddtől péntekig délután 16:30–19:00 óráig. Játékkal, mozgással, tanulással, kreatív és ügyességi fejlesztéssel, lelki élményekkel és szerető, gondoskodó, odafigyelő csapattal: szerzetesek, szalézi munkatársak, animátorok és egy-két nyugdíjas, akik segítenek a gyerekeknek a vacsora elkészítésében.

TALÁLKOZÁS ÉS FELTÖLTŐDÉS

A megújult ház a közös udvarra nyíló Segítő Szűz Mária-kápolna közösségének is otthont ad, a templom hittan-csoportjainak és kisközösségei alkalmainak is rendszeres helyszíne. Ugyanakkor az erős közösségek nyitottságával számos, mindenki számára látogatható program is hívja az érdeklődőket. A sportszobák közösségi mozgásra is adnak lehetőséget, az órarendben találhatunk ovis vagy mamimbaba (babahordozós latin fitness) tornát, aerobikot, karatét, zumbát. Rendszeres program például minden hónapban a Bögre, ahol tizennyolc és harmincöt év közötti fiatalok szórakozhatnak, van itt tánc, kvíz, társasjáték, bálozás.

Kép: Óbudai Don Bosco Oratórium és Közösségi Ház



Vagy például a Pirosfotel előadások, ezek tavaszi szezonjának tematikája az álom. Az idei évben ugyanis a szalézi rendfőnök által meghirdetett mottó (strenna): „Az álom, mely álmodni késztet. Egy szív, amely a »farkasokat« »bárányokká« változtatja.” Idén lesz kétszáz éve, hogy Bosco János kilencévesen megálmodta a jövőjét, a küldetését. Dr. Kőszeghy Miklós egyetemi docens március 22-én az álmok öszövétségi jelentőségéről beszél, május 10-én pedig az álmok pszichológiai megközelítése lesz a téma. Az ingyenes előadások 19 órakor kezdődnek.

HA KICSI A LAKÁS VAGY A MUNKAHELY

Az épület termei és szobái alkalmasak esküvők, céges találkozók, workshopok, tanfolyamok, konferenciák, ünnepek vagy családi rendezvények megtartására. A százötven négyzetméteres konferenciateremben volt már szülinap, esküvő, keresztlő utáni agapé, előadás, céges tréning vagy vacsora és szakmai konferencia is. Az épület akadálymentesített, van pelenkázó, minden

emeleten mosdó. Az udvar sportpályái és játszóterei is használhatók, a Margit mama bárhoz nagyobb létszám esetén az aula is megnyitható (mi például itt tartottuk szerkesztőségünk nyolcvanfős kvízzjátékos, szendvicsvacsorás szerzői találkozóját), kisebb rendezvényhez pedig különleges helyszín az emeleti terasz. ♦

A Don Bosco nevéhez fűződő oratórium valójában nem egy helyet jelöl, hanem egyfajta cselekvést, melynek eredménye, hogy az oratórium befogadó otthonná, életre nevelő iskolává, evangelizáló helyszínné válik, olyan helyé, ahol vidáman és barátként lehetünk együtt.

Elérhetőségek:

www.donboscocozossegihaz.hu

e-mail: donboscocozossegihaz@szaleziak.hu



SZÖVEG –
HORVÁTH PÁL filozófus

SOROZAT –
PÉLDAKÉPTÁR

Stefan Wyszyński, az ezredév prímása

A katolikus egyház számos támadást, hányattatást élt meg a XX. században. A nemzeti és nemzetközi szocializmusok a megsemmisítésére törek, a harmadik világban tömegessé vált a keresztényüldözés, a Nyugat pedig többnyire közönnel figyelte az eseményeket. Ilyen helyzetben létfontosságúvá vált azoknak az egyházi vezetőknek a példamutató kitartása, akik a hit ügyéért vállaltak áldozatot. Közéjük tartozott a lengyel *Stefan Wyszyński* is, akit hazájában az ezredév prímásának neveztek.

◆ A MUNKÁSOK PÁRTJÁN

Stefan Wyszyński 1901-ben született az akkor még az Orosz Birodalomhoz tartozó Zuzela faluban egy hatgyermekes család második gyermekeként. Otthon vallásos és hazafias szellemű nevelést kapott. A család még évekkkel a világháború előtt Varsóba költözött. Stefan részt vett a keresztény nemzeti szellemű cserkészmozgalomban. Már korán vonzotta a papi hivatás, 1917-ben a wrocławdeki küsszemináriumban tanult tovább, és ott is érettségizett három esztendővel később. Teológiai tanulmányait is itt, a szemináriumban folytatta, és itt szentelték pappá 1924-ben. Mindeközben Lengyelország a világháború végével visszanyerte függetlenségét, sikeresen hárította el a már bolsevik Oroszország támadását. Wrocław a versailles-i békeszerződésnek

köszönhetően a Lengyel Köztársasághoz tartozott, a lengyel társadalom és a lengyel egyház a szabad fejlődés útjára léphetett. Szentelését követően Wyszyński atya káplán lett a helyi székesegyházban, a következő években pedig civil és kánonjogot tanult a lublini egyetemen, és kánonjogi doktorátust is szerzett. Közben egyházmegyei lapot szerkesztett, máriás lelkiületű papi közösségben dolgozott, diákegyesületi munkát végzett, és bekapcsolódott a keresztény szakszervezeti mozgalomba. Munkásakadémiai előadásokat tartott, sztrájk idején közvetítést vállalt a munkások és a munkáltatók között, a munkásság helyzetével és a munka erkölcsi kérdéseivel foglalkozott, az utóbbi témában nagyobb mű megírását is tervezte.

Kép: Profimedia – Red Dot



Stefan Wyszyński prímás látogatása a Varsóhoz közeli Niepokalanów ferences kolostornál az 1950-es években

A háború kitörése után püspöke utasítására vidéken húzta meg magát,

több helyen bujkált, egy alkalommal orvosi segítség híján még egy szülést is levezetett.

„A VÖRÖS PAP”

Meghívták a lublini egyetem tanári karába, de visszautasította, helyette a harmincas években vidéki káplánként, majd plébániai kormányzóként szolgált, kánonjogot és társadalomteológiát tanított Włocławek püspöki szemináriumában, közben európai tanulmányutat tett. Járt Rómában, francia, német, osztrák és belga földön.

Munkásbarát tevékenysége miatt ellenfelei „vörös papként” emlegették, az indulatok csillapítása érdekében püspöke egy időre eltiltotta a prédikálástól.

Az általa szerkesztett egyházmegyei lelkiségi folyóiratban, amely papi körökben országos népszerűsége tett szert, társadalmi témákról, a katolicizmus és a kapitalizmus, a fasizmus és a kommunizmus kapcsolatáról írt, rokonszenvezett a korporatív társadalom katolikus elméletével.

A háború kitörése után püspöke utasítására vidéken húzta meg magát, több helyen bujkált, egy alkalommal orvosi segítség híján még egy szülést is levezetett. Ezekben az években is folytatta lelkipásztori munkáját, földalatti cserkészmozgalmat szervezett, illegális egyetemi kurzusokat vezetett, lelkiségi mozgalmak létrejötté mellett bábáskodott. Radwan álnéven 1944 tavaszán bekapcsolódott az ellenállási mozgalomba, a varsói felkelés idején táborigazgatóként szolgált. Közben írta meg *A Szentek és a háború utáni világ*, valamint *A szellem az ember* ➤

munkájában műveit, de írt tankönyvet a keresztény társadalomtudományokról is. A háború végén tért vissza Włocławekbe, hogy újraindítsa az egyházi életet, a következő évben azonban a pápa kinevezte Lublin püspökévé.

BÍBOROSI SZÉKBŐL BÖRTÖNBE

Rövid püspöki kormányzása idején a papság és a hívek erkölcsi, lelki megújulását szorgalmazta, intézményi reformokat vezetett be, viselte a Lublini Katolikus Egyetem nagykancellári tisztségét, készült az 1947-es parlamenti választásokra, ám Hlond bíboros halála után XII. Pius pápa 1948 őszén varsói és gnieźnoi érsekké, prímássá, széles jogkörű pápai legátussá nevezte ki. Új tisztségében szinte azonnal szembe kellett néznie a hatalomra kerülő kommunista vezetésnek az egyházat korlátozni, végső soron felszámolni akaró törekvéseivel. A kezdetben egyenlőtlen küzdelemhez – amelyben még a párttal és a kormánnyal kapcsolatot kereső baloldali katolikus csoportok tevékenységével is számolnia kellett – jelentős támogatást kapott a klérus nagy részétől, a hagyományosan vallásos és hazafias érzelmű lengyel emberek tömegeitől. Egyik első feladata a háború után Lengyelországhoz csatolt német keleti területeken az egyházi hierarchia felállítása volt, valamint a háborús rombolások utáni helyreállítás. Közben azonban különféle vádak alapján püspökök és papok sora került börtönbe, elkerülhetlenné vált a frontális összeütközés.

A prímás 1949-ben még közös bizottságot javasolt az egyház és az állam közötti kapcsolatok rendezésére, 1950-ben pedig Róma utólagos jóváhagyásával megállapodást írt alá a felek közötti viszonyok szabályozásáról. A kommunisták azonban az egyházi kinevezéseket kívánták ellenőrzésük alá vonni. Wyszyńskit 1953 januárjában bíborossá nevezték ki. Ez év tavaszán pástorlevélben urasította el a hatósági kényszer tudomásulvételét, alig néhány hónap múlva, 1953 szeptemberében pedig letartóztatták. Személye már korábban, 1946-tól állambiztonsági megfigyelés alatt állt, egy alkalommal meggyilkolására is kísérletet tettek. A következő három évet börtönben és házi őrizetben töltötte, de módot talált arra, hogy papjaival kapcsolatot tartson, a megtörésre irányuló kísérleteket pedig következetesen elhárította. Fogsága idején fogalmazta meg a *nagy novéna* (kilenced), a lengyel kereszténység megünneplését hivatott lelki megújulás tervzetét, személyét, hazáját pedig felajánlotta a Szűzanya oltalmába. A belpolitikai változások 1956 őszén vezettek el szabadulásához, amelyet nehéz tárgyalások kísértek Władysław Gomułka új

pártfőtitkárral, a bíboros kitarzott az egyház szabadságát érintő követelései mellett, amelyek jórészt teljesültek. Hazatérve nagy lendülettel folytatta egyházépítő munkáját. Folyamatosan tárgyalt a hatóságokkal, új intézményeket hívott életre, tartotta a kapcsolatot a külföldön élő lengyelekkel és a lehetőségekhez mérten a többi kelet-európai egyházzal, és látogatást tett a pápánál is. A következő évben jelen volt XII. Piusz pápa temetésén és a XXIII. Jánost megválasztó konklávé, odahaza pedig számtalan beszédet mondott, hatósági engedély nélkül épült templomokat szentelt, hozzálátott a lengyel kereszténység milleniumi ünnepeinek megszervezéséhez, amelyek sikerével az egyház erejét demonstrálta a hatalommal szemben. Végig ott volt a II. vatikáni zsinaton, és főszerepet játszott abban, hogy a lengyel és a német katolikus egyház 1970-ben megbékélési nyilatkozatot adott közre.

HONFITÁRS A VATIKÁNBAN

A következő években az országban kirobbanó zavargások idején a munkások mellé állt, de nem vállalta a nyílt politikai konfrontációt a hatalommal. A lengyel nép és egyház elismerésének értékelte viszont, amikor az 1978-as második konklávé Karol Wojtyła krakkói érseket választotta II. János Pál néven pápává, akinek első hazalátogatása számára is valóságos diadalutat jelentett, amelyről így nyilatkozott: „A Szentatya látogatása a kommunista tömb országába a vasfüggöny megszegésének egyik formája (...) A Szentatya jelenléte itt, Lengyelországban, fokoza a reményt, mozgósítást vált ki. Spirituális, élénkíti mindenki hitét, megmutatva nekik, hogy lehet valamit tenni azáltal, hogy elszántak maradunk.” II. János Pál pápa péteri szolgálatának első napján levelet intézett honfitársaihoz, amelyben köszönetét fejezte ki a bíborosnak rendíthetetlen hite tanúság-tételéért. „Péter székében nem lenne ez a lengyel pápa, aki ma telve istenfélélemmel, de egyben bizalommal is megkezdte az új pápaságot, ha nem lett volna a te hited, amely nem hajlott meg a börtön és a szenvedés előtt, ha nem lett volna a te hősies reményed, végsőkéig kitarító bizalmad az Egyház Anyjában.”

Wyszyński egészségi állapota azonban romlott, 1981 tavaszán súlyos állapotban került kórházba, ahonnan még telefonbeszélgetést folytathatott a merénylete után ugyancsak kórházban fekvő II. János Pállal, áldását kérve, majd május 28-án távozott az élők sorából. Temetése, amelyen bíborosok, püspökök sora és hívek százezrei vettek részt, a nemzet és a világegyház gyásznapja volt, emléke máig eleven, 2021-ben az egyház a boldogok sorába emelte, szentté avatásának eljárása jelenleg folyamatban van. ♦

A Média a Családért díj

márciusi jelöltjei



Média a Családért díj

ÁDÁM REBEKA NÓRA

Minden esetben az életet kell támogatni

Mandiner

A Média a Családért díj
fő támogatója:



Külhoni Média a Családért díj

B. VIDA JÚLIA

Teljes élet, hétszeres áldással

ma7.sk

A magyarországi és külhoni
közönségdíjak támogatója:



A jelöltekről szóló ismertetőt és
a jelölt munkákat megismerheti
a mediaacsaladert.hu-n, ahol az Ön jelölését
is várjuk.

